KOMISIJOS REGLAMENTAS (ES) 2023/1067

2023 m. birželio 1 d.

dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių specializacijos susitarimams

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama 1971 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2821/71 dėl Sutarties 85 straipsnio 3 dalies taikymo kai kurioms susitarimų, sprendimų ir suderintų veiksmų rūšims ([1]), ypač į jo 1 straipsnio 1 dalies c punktą,

paskelbusi šio reglamento projektą ([2]),

pasikonsultavusi su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominavimo patariamuoju komitetu,

kadangi:

(1) Reglamentu (EEB) Nr. 2821/71 Komisijai suteikiami įgaliojamai taikyti Sutarties 101 straipsnio 3 dalį priimant reglamentą dėl tam tikrų rūšių susitarimų, sprendimų ir suderintų veiksmų, kurie patenka į Sutarties 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, kurių objektas yra specializacija, įskaitant susitarimus, būtinus jai pasiekti;

(2) Komisijos reglamente (ES) Nr. 1218/2010 ([3]) apibrėžiamos specializacijos susitarimų, kurie, Komisijos nuomone, paprastai atitinka Sutarties 101 straipsnio 3 dalyje nustatytas sąlygas, rūšys. Tas reglamentas baigia galioti 2023 m. birželio 30 d. Atsižvelgiant į bendrą teigiamą patirtį, įgytą taikant tą reglamentą, ir į to reglamento vertinimo rezultatus, tikslinga priimti naują bendrosios išimties reglamentą;

(3) šiuo reglamentu siekiama užtikrinti veiksmingą konkurencijos apsaugą ir suteikti įmonėms reikiamą teisinį saugumą. Siekiant šių tikslų, turėtų būti atsižvelgiama į poreikį kiek įmanoma supaprastinti administracinę priežiūrą ir teisės aktų sistemą;

(4) kad būtų galima reglamentu nustatyti Sutarties 101 straipsnio 3 dalies taikymą, nėra būtina apibrėžti tuos susitarimus, kurie gali patekti į 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Individualiai vertinant susitarimus pagal Sutarties 101 straipsnio 1 dalį, turi būti atsižvelgta į keletą veiksnių, visų pirma į atitinkamos rinkos struktūrą;

(5) galimybė pasinaudoti šiuo reglamentu nustatyta išimtimi turėtų būti numatyta tik tiems susitarimams, kurie pakankamai pagrįstai gali būti laikomi atitinkančiais Sutarties 101 straipsnio 3 dalyje nustatytas sąlygas. Iki tam tikro įtakos rinkoje lygmens apskritai galima daryti prielaidą, kad, taikant Sutarties 101 straipsnio 3 dalį, teigiamas specializacijos susitarimų poveikis nusvers neigiamą poveikį konkurencijai;

(6) šis reglamentas turėtų būti taikomas susitarimams dėl prekių gamybos ir paslaugų rengimo. Paslaugų rengimas – tai veikla, vykdoma prieš teikiant paslaugas klientams (pavyzdžiui, bendradarbiavimas kuriant arba eksploatuojant platformą, per kurią bus teikiama paslauga). Paslaugų teikimas klientams nepatenka į šio reglamento taikymo sritį, išskyrus atvejus, kai šalys susitaria bendrai teikti pagal specializacijos susitarimą parengtas paslaugas;

([1]) OL L 285, 1971 12 29, p. 46.
([2]) OL C 120, 2022 3 15, p. 1.
([3]) 2010 m. gruodžio 14 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1218/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių specializacijos susitarimams (OL L 335, 2010 12 18, p. 43).

(7) labiausiai tikėtina, kad specializacijos susitarimais bus prisidedama prie prekių gamybos ar paslaugų rengimo ir jų platinimo tobulinimo, jei šalys turi papildomų įgūdžių ir turto ar vykdo papildomą veiklą, nes tokiu atveju sudariusios susitarimą jos gali sutelkti pastangas tam tikroms prekėms gaminti arba tam tikroms paslaugoms rengti, taigi, vykdyti efektyvesnę veiklą bei tiekti pigesnius produktus. Galima tikėtis, kad, esant veiksmingai konkurencijai, vartotojai gaus nemažą dalį iš to atsirandančios naudos;

(8) tokia nauda gali atsirasti, pirma, dėl susitarimų, pagal kuriuos viena arba daugiau šalių visiškai arba iš dalies nustoja gaminti tam tikras prekes arba rengti tam tikras paslaugas kitos šalies ar šalių naudai (vienašalė specializacija); antra, dėl susitarimų, pagal kuriuos kiekviena šalis visiškai arba iš dalies nustoja gaminti tam tikras skirtingas prekes arba rengti tam tikras skirtingas paslaugas kitos šalies arba šalių naudai (abipusė specializacija), ir, trečia, dėl susitarimų, pagal kuriuos dvi ar daugiau šalių imasi bendrai gaminti tam tikras prekes arba rengti tam tikras paslaugas (bendra gamyba);

(9) šis reglamentas turėtų būti taikomas vienašalės ir abipusės specializacijos susitarimų šalims tik tais atvejais, kai jos veikia toje pačioje produkto rinkoje. Tačiau nebūtina, kad šalys veiktų toje pačioje geografinėje rinkoje. Be to, vienašalės specializacijos ir abipusės specializacijos sąvokos reiškia, kad šalys neprivalėtų mažinti pajėgumų, nes joms pakanka sumažinti gamybos apimtis;

(10) siekiant užtikrinti, kad nauda iš specializacijos būtų gaunama nė vienai šaliai visiškai nepaliekant galutinės grandies produktų rinkos, vienašalės ir abipusės specializacijos susitarimai į šio reglamento taikymo sritį turėtų patekti tik tais atvejais, kai juose yra numatyti tiekimo ir pirkimo įsipareigojimai. Tiekimo ir pirkimo įsipareigojimai gali, bet nebūtinai turi būti išimtinio pobūdžio;

(11) šis reglamentas turėtų būti taikomas bendros gamybos susitarimams, kuriuos sudarė šalys, jau veikiančios toje pačioje produkto rinkoje, ir šalys, kurios nori patekti į produkto rinką sudarydamos bendros gamybos susitarimą. Remiantis bendros gamybos susitarimo sąvoka, iš šalių neturėtų būti reikalaujama mažinti savo individualios prekių gamybos ar paslaugų rengimo veiklos, kuri nepatenka į numatomo bendros gamybos susitarimo taikymo sritį;

(12) galima daryti prielaidą, kad tais atvejais, kai šalims tenkanti atitinkamos produkto, kuris yra specializacijos susitarimo objektas, rinkos dalis neviršija tam tikro dydžio, specializacijos susitarimas apskritai padės didinti ekonominę naudą masto ekonomijos, apimties arba geresnių gamybos technologijų forma, kartu sudarydamas sąlygas vartotojams gauti pakankamą iš to atsirandančios naudos dalį;

(13) jei į specializacijos susitarimą įtraukti produktai yra tarpiniai produktai, kuriuos viena ar daugiau šalių visiškai arba iš dalies naudoja kaip išteklius tik galutinės grandies produktams, kuriuos vėliau parduoda rinkoje, gaminti, šiuo reglamentu nustatyta išimtis taip pat turėtų būti taikoma su sąlyga, kad šalių užimama šių galutinės grandies produktų atitinkamos rinkos dalis neviršija tam tikro dydžio. Tokiu atveju, atsižvelgiant vien tik į šalių rinkos dalį tarpinio produkto lygmeniu, nebūtų atsižvelgiama į galimą pavojų, kad bus ribojamos konkurentų, veikiančių galutinės grandies produktų lygmeniu, konkurencinės galimybės ar didinamos išteklių kainos;

(14) negalima daryti prielaidos, kad specializacijos susitarimai patenka į Sutarties 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį arba netenkina Sutarties 101 straipsnio 3 dalies sąlygų, jei viršijama šiame reglamente nustatyta rinkos dalies riba arba netenkinamos kitos šio reglamento sąlygos. Tokiais atvejais pagal Sutarties 101 straipsnį būtina atlikti individualų specializacijos susitarimo vertinimą;

(15) šiuo reglamentu nustatyta išimtis neturėtų būti taikoma susitarimams, kuriuose numatyti ribojimai, kurie nėra būtini teigiamam poveikiui, atsirandančiam dėl specializacijos susitarimų, pasiekti. Iš esmės susitarimams, kuriuose nustatyti tam tikri griežti konkurenciniai ribojimai, pavyzdžiui, susiję su kainų trečiosioms šalims nustatymu, gamybos ar pardavimo apimties ribojimu ir rinkų arba klientų pasidalijimu, neturėtų būti taikoma šiuo reglamentu nustatyta išimtis, nepaisant šalims tenkančios rinkos dalies;

(16) šiuo reglamentu numatytas rinkos dalies ribojimas, išimčių nesuteikimas tam tikriems susitarimams ir sąlygos iš esmės užtikrina, kad susitarimais, kuriems taikoma bendroji išimtis, nesudaromos sąlygos juose dalyvaujančioms šalims panaikinti konkurencijos didelėje atitinkamų prekių ar paslaugų rinkos dalyje;

(17) šiame reglamente turėtų būti nurodytos tipinės situacijos, kurioms susiklosčius būtų tikslinga panaikinti teisę naudotis juo nustatyta išimtimi pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 ([4]) 29 straipsnį;

(18) siekiant palengvinti specializacijos susitarimų, kurie gali turėti poveikio dalyvaujančių šalių struktūrai, sudarymą, šio reglamento galiojimo laikas turėtų būti 12 metų,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Apibrėžtys

1. Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

1) specializacijos susitarimas – vienašalės specializacijos susitarimas, abipusės specializacijos susitarimas arba bendros gamybos susitarimas;

   a) vienašalės specializacijos susitarimas – dviejų ar daugiau šalių, kurios veikia toje pačioje produktų rinkoje, sudarytas susitarimas, pagal kurį viena arba daugiau šalių sutinka visiškai arba iš dalies nutraukti tam tikrų produktų gamybą arba atsisakyti tuos produktus gaminti ir juos pirkti iš tos kitos šalies ar šalių, kurios sutinka juos gaminti ir tiekti;

   b) abipusės specializacijos susitarimas – dviejų ar daugiau šalių, veikiančių toje pačioje produktų rinkoje, sudarytas susitarimas, pagal kurį dvi ar daugiau šalių tarpusavyje susitaria visiškai arba iš dalies nustoti arba atsisakyti gaminti tam tikrus skirtingus produktus ir šiuos produktus pirkti iš vienos arba daugiau šalių, kurios sutinka juos gaminti ir tiekti;

   c) bendros gamybos susitarimas – susitarimas, pagal kurį dvi arba daugiau šalių susitaria tam tikrus produktus gaminti bendrai;

2) susitarimas – įmonių susitarimas, įmonių asociacijos sprendimas arba suderintas veiksmas;

3) produktas – prekė arba paslauga, įskaitant tarpines prekes arba paslaugas bei galutines prekes arba paslaugas, išskyrus platinimo ir nuomos paslaugas;

4) gamyba – prekių gamyba arba paslaugų rengimas, be kita ko, pagal subrangos sutartį;

5) paslaugų rengimas – veikla, vykdoma prieš teikiant paslaugas klientams;

6) specializacijos produktas – produktas, gaminamas pagal specializacijos susitarimą;

7) galutinės grandies produktas – produktas, kuriam pagaminti ar sukurti viena ar daugiau šalių kaip išteklius naudoja specializacijos produktą ir kurį tos šalys parduoda rinkoje;

8) atitinkama rinka – atitinkama produkto ir geografinė rinka, kuriai priklauso specializacijos produktai, o tais atvejais, kai specializacijos produktai yra tarpiniai produktai, kuriuos viena ar daugiau šalių visiškai arba iš dalies naudoja kaip išteklius tik galutinės grandies produktams gaminti, atitinkama produkto ir geografinė rinka, kuriai priklauso galutinės grandies produktai;

([4]) 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003 1 4, p. 1).

9) konkuruojanti įmonė – esamas arba potencialus konkurentas:

a) esamas konkurentas – įmonė, kuri veikia toje pačioje atitinkamoje rinkoje;

b) potencialus konkurentas – įmonė, kuri, nesant specializacijos susitarimo, per ne ilgesnį kaip 3 metų laikotarpį realiai, o ne vien teoriškai imtųsi reikalingų papildomų investicijų ar patirtų kitų išlaidų, kad patektų į atitinkamą rinką;

10) išimtinio tiekimo įsipareigojimas – įsipareigojimas tiekti specializacijos produktus tik specializacijos susitarimo šaliai ar šalims, o ne konkuruojančiai įmonei;

11) išimtinio pirkimo įsipareigojimas – įsipareigojimas pirkti specializacijos produktus tik iš specializacijos susitarimo šalies ar šalių;

12) bendrai atliekamas platinimas – veikla, kai su ja susijusį darbą:

a) atlieka bendra grupė, organizacija ar įmonė arba

b) atlieka bendrai paskirtas trečiosios šalies išimtinis arba neišimtinis platintojas, jeigu ta trečioji šalis nėra konkuruojanti įmonė;

13) platinimas – specializacijos produktų pardavimas arba tiekimas klientams, įskaitant tų produktų komercializaciją.

2. Šiame reglamente sąvokos „įmonė“ ir „šalis“ apima ir atitinkamas su jomis susijusias įmones. Susijusios įmonės yra:

1) įmonės, kuriose specializacijos susitarimo šalis tiesiogiai ar netiesiogiai turi vieną ar daugiau toliau išvardytų teisių arba įgaliojimų:

a) įgaliojimus naudotis daugiau nei puse balsavimo teisių;

b) įgaliojimus skirti daugiau nei pusę stebėtojų tarybos, valdybos ar įmonei teisiškai atstovaujančių organų narių;

c) teisę vadovauti įmonės veiklai;

2) įmonės, kurios per specializacijos susitarimo šalį tiesiogiai arba netiesiogiai turi vieną arba daugiau 1 punkte išvardytų įgaliojimų ar teisių;

3) įmonės, kuriose 2 punkte nurodytos įmonės tiesiogiai arba netiesiogiai turi vieną arba daugiau 1 punkte išvardytų teisių ar įgaliojimų;

4) įmonės, kuriose specializacijos susitarimo šalis kartu su viena arba daugiau 1, 2 arba 3 punktuose nurodytų įmonių arba kuriose dvi ar daugiau pastarųjų įmonių bendrai turi 1 punkte išvardytus įgaliojimus arba teises;

5) įmonės, kuriose vieną arba daugiau 1 punkte išvardytų teisių ar įgaliojimų kartu turi:

a) specializacijos susitarimo šalys arba 1–4 punktuose minimos su jomis susijusios atitinkamos įmonės; arba

b) viena ar daugiau specializacijos susitarimo šalių arba viena ar daugiau 1–4 punktuose nurodytų su jomis susijusių įmonių ir viena ar daugiau trečiųjų šalių.

2 straipsnis

Išimtis

1. Remiantis Sutarties 101 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgiant į šio reglamento nuostatas Sutarties 101 straipsnio 1 dalis netaikoma specializacijos susitarimams.

2. 1 dalyje nustatyta išimtis taikoma tada, kai tokiuose susitarimuose yra konkurencijos ribojimų, kurie patenka į Sutarties 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

3. 1 dalyje nustatyta išimtis taip pat taikoma specializacijos susitarimams, kuriuose yra nuostatų, susijusių su intelektinės nuosavybės teisių perleidimu ar licencijų suteikimu vienai ar daugiau šalių, jei tos nuostatos yra tiesiogiai susijusios su tokių susitarimų įgyvendinimu ir tam būtinos ir nėra pirminis tokio susitarimo objektas.

4. 1 dalyje numatyta išimtis taip pat taikoma specializacijos susitarimams, kai:

a) šalys prisiima išimtinio pirkimo arba išimtinio tiekimo įsipareigojimą arba

b) šalys platina bendrai specializacijos produktus.

3 straipsnis

Rinkos dalies riba

1. 2 straipsnyje nustatyta išimtis taikoma su sąlyga, kad šalių bendra rinkos dalis neviršija 20 % atitinkamos (-ų) rinkos (-ų), kuriai (-ioms) priklauso specializacijos produktai.

2. Jei specializacijos produktai yra tarpiniai produktai, kuriuos viena ar daugiau šalių visiškai arba iš dalies naudoja tik kaip išteklius galutinės grandies produktams gaminti ir viena ar daugiau šalių juos parduoda, 2 straipsnyje nustatyta išimtis taikoma, tik jei tenkinamos abi toliau nurodytos sąlygos:

a) bendra šalių rinkos dalis neviršija 20 % atitinkamos (-ų) rinkos (-ų), kuriai (-ioms) priklauso specializacijos produktai;

b) bendra šalių rinkos dalis neviršija 20 % atitinkamos (-ų) rinkos (-ų), kuriai (-ioms) priklauso galutinės grandies produktai.

4 straipsnis

Rinkos dalies ribos taikymas

Taikant 3 straipsnyje nustatytą rinkos dalies ribą laikomasi šių taisyklių:

a) rinkos dalys apskaičiuojamos remiantis pardavimo rinkoje verte; jei nėra duomenų apie pardavimo rinkoje vertę, gali būti naudojami apytikriai duomenys, grindžiami kita patikima rinkos informacija, įskaitant pardavimo rinkoje apimtį;

b) rinkos dalys apskaičiuojamos remiantis praėjusių kalendorinių metų duomenimis arba, jei praėjusių kalendorinių metų duomenys neatspindi šalių padėties atitinkamoje (-ose) rinkoje (-ose), rinkos dalys apskaičiuojamos kaip šalių rinkos dalių per praėjusius 3 kalendorinius metus vidurkis;

c) 1 straipsnio 2 dalies 5 punkte nurodytų įmonių rinkos dalis proporcingai padalijama kiekvienai įmonei, turinčiai vieną arba daugiau teisių ar įgaliojimų, išvardytų 1 straipsnio 2 dalies 1 punkte;

d) jei 3 straipsnyje nurodytos rinkos dalys iš pradžių neviršija 20 %, bet vėliau tą lygį viršija bent vienoje iš su specializacijos susitarimu susijusių rinkų, 2 straipsnyje nustatyta išimtis taikoma dar 2 iš eilės einančius kalendorinius metus po tų metų, per kuriuos 20 % riba buvo pirmą kartą viršyta.

5 straipsnis

Griežti apribojimai

2 straipsnyje nustatyta išimtis netaikoma specializacijos susitarimams, kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai, atskirai ar kartu su kitais nuo šalių priklausančiais veiksniais siekiama bet kurio iš šių tikslų:

a) nustatyti kainas specializacijos produktus parduodant trečiosioms šalims, išskyrus kainų tiesioginiams klientams pagal bendro platinimo susitarimą nustatymą;

b) apriboti gamybos arba pardavimo apimtis, išskyrus:

   i) nuostatas dėl sutarto produktų kiekio pagal vienašalės ar abipusės specializacijos susitarimus;

   ii) pajėgumo ir gamybos apimties nustatymą pagal bendros gamybos susitarimą;

   iii) pardavimo tikslų nustatymą pagal bendro platinimo susitarimą;

c) pasidalyti rinkas ar klientus.

6 straipsnis

Konkrečiais atvejais Komisijos taikoma panaikinimo procedūra

1. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 29 straipsnio 1 dalį Komisija gali panaikinti teisę naudotis šiuo reglamentu nustatyta išimtimi, jei ji konkrečiu atveju nustato, kad susitarimas, kuriam taikoma šiame reglamente nustatyta išimtis, vis dėlto turi poveikį, nesuderinamą su Sutarties 101 straipsnio 3 dalimi.

2. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 29 straipsnio 1 dalį Komisija gali panaikinti teisę naudotis šiuo reglamentu nustatyta išimtimi, jei konkrečiu atveju atitinkama rinka yra labai koncentruota, o konkurencija labai silpna, pavyzdžiui, visų pirma dėl:

a) kitų rinkos dalyvių individualios padėties rinkoje;

b) kitų rinkos dalyvių tarpusavio ryšių, atsiradusių dėl lygiagrečių specializacijos susitarimų;

c) šalių ir kitų rinkos dalyvių tarpusavio ryšių.

7 straipsnis

Konkrečiais atvejais valstybės narės konkurencijos institucijos taikoma panaikinimo procedūra

Valstybės narės konkurencijos institucija gali panaikinti teisę naudotis šiuo reglamentu nustatyta išimtimi, jei įvykdomos Reglamento (EB) Nr. 1/2003 29 straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos.

8 straipsnis

Pereinamasis laikotarpis

Sutarties 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas nuo 2023 m. liepos 1 d. iki 2025 m. birželio 30 d. netaikomas 2023 m. birželio 30 d. jau galiojantiems susitarimams, kurie neatitinka šiuo reglamentu nustatytų išimties suteikimo sąlygų, bet atitinka išimties suteikimo sąlygas, nustatytas Reglamentu (ES) Nr. 1218/2010.

9 straipsnis

Įsigaliojimas ir taikymas

Šis reglamentas įsigalioja 2023 m. liepos 1 d.

Jis taikomas iki 2035 m. birželio 30 d.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2023 m. birželio 1 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN